

MINISTRY OF INTERNALLY DISPLACED PERSONS
FROM THE OCCUPIED TERRITORIES, LABOUR,
HEALTH AND SOCIAL AFFAIRS OF GEORGIA

Компенсація та реституція, житлові програми: порівняльний аналіз досвіду Боснії і Герцеговини, Хорватії, Кіпру, Грузії, Молдови та Сербії

Проект Ради Європи
«Внутрішнє переміщення в Україні: розробка
тривалих рішень»

листопад 2020

Компенсація у порівнянні з реституцією:

- ❖ Обидва ці поняття пов'язані з уже наявними збитками/втратами
- ❖ Реституція передбачає домовленість сторін про відновлення статус-кво: повернення до правового стану, який існував до завдання збитків, та відшкодування втрат
- ❖ Компенсація – це лише відшкодування фактично понесених утрат/завданих збитків
- ❖ Вимушене переміщення, спричинене війною чи збройним конфліктом, завжди пов'язане з певними втратами/збитками
- ❖ Майже всі проаналізовані нами країни практикують лише надання компенсацій

Утрати/збитки, які підлягають компенсації

- ❖ Травма, інвалідність, смерть, витрати на лікування та поховання
- ❖ Шкода, завдана рухомому та нерухомому майну, землі та сільськогосподарським тваринам (будинкам, деревам, запасам, продуктам та сільськогосподарським культурам)
- ❖ Утрата доходу, спричинена неможливістю для власника отримати доступ до своєї власності протягом певного часу тощо (Кіпр, Молдова та Грузія)
- ❖ Шкода, завдана життю та здоров'ю особи (Північний Кіпр, Грузія)
- ❖ Різні суб'єкти можуть отримати компенсацію (у тому числі господарські товариства)

Процедури та підходи до компенсації

- ❖ Примирення та співпраця (Кіпр, Хорватія та Молдова)
- ❖ Мирне врегулювання
- ❖ У Молдові збитки виглядали очевидними, і для підтвердження їх понесення від власників земельних ділянок не вимагалися конкретні докази
- ❖ Не було потреби у конкретному підтвердженні збитків, понесених на непідконтрольних урядові територіях (НПУТ)
- ❖ Хорватія організувала повернення громадян, які належали до сербської меншини, причому для тимчасових володільців було встановлено терміни виїзду
- ❖ Для підтвердження збитків, понесених на НПУТ, використовувалися супутникові знімки, зроблені в різні періоди (Грузія)

Реєстри

- ❖ труднощі з реєстрацією об'єктів права власності, які перебувають/лишилися на НПУТ
- ❖ Місцеві адміністрації у вигнанні також здійснюють реєстрацію об'єктів права власності (Кіпр, Грузія)
- ❖ Місцеві органи влади ведуть реєстри (Молдова)
- ❖ У інших країнах використовується практика індивідуального розгляду таких питань спеціальними комісіями

Походження коштів для виплати компенсацій

- ❖ В основному держави та асигнування з їхніх національних (центральных) бюджетів
- ❖ Значний внесок міжнародних партнерів із розвитку
- ❖ Хорватський банк реконструкції та розвитку: кошти, виділені фізичними та юридичними особами відповідно до їхніх можливостей, облігації, фінансова допомога, яку Хорватія отримує як економічну допомогу на потреби реконструкції, репарацій та реституції

Нормативно-правова база

- ❖ Хорватія виділяється різноманітністю законодавства та внутрішніх правил:
 - ❖ Визначення розміру збитків, заподіяних конфліктом
 - ❖ Питання немайнових збитків
- ❖ Кіпр використовує доступні йому міжнародні судові механізми
 - ❖ Рішення в основному стосуються окремих осіб і вирішують проблеми невеликої частини постраждалих

Перешкоди, що зберігаються

- ❖ Труднощі із мобілізацією коштів для компенсації-реституції
- ❖ Належне управління
- ❖ Питання зміцнення довіри між сторонами, залученими до конфліктів

Нормативно-правова база з питань житла

- ❖ Визнання на національному рівні права внутрішньо переміщених осіб (ВПО) на надання житла (Керівні принципи ООН)
 - ❖ Тимчасове чи постійне житло
 - ❖ Різні варіанти надання житла
 - ❖ Обмежені ресурси

Тимчасове житло

- ❖ Громадські будівлі: казарми, готелі, школи, адміністративні будівлі (Грузія, Боснія і Герцеговина (БіГ))
- ❖ Табори ВПО (Кіпр), центри колективного проживання
- ❖ У родичів, друзів або на об'єктах, що належать приватним компаніям чи іншим ВПО (Хорватія, Кіпр)
- ❖ Субсидована оренда
- ❖ Іноді тимчасове розміщення перетворювалося на платну оренду

Постійне житло

- ❖ Юридичне поняття: право власності
- ❖ Шляхом приватизації за субсидованою ціною
- ❖ Можуть існувати обмеження права власності
- ❖ Допомога у відбудові зруйнованих будинків
- ❖ Багато альтернативних варіантів розв'язання житлової проблеми: різні потреби та обмежені ресурси
- ❖ Житлові стандарти та житло належної якості

Обмеження доступу до постійного житла

- ❖ ВПО, які не володіли нерухомим майном до конфліктів (БіГ)
- ❖ Нащадки за материнською лінією (Кіпр, до 2013 року)
- ❖ Нащадки сімей ВПО, яким було надано житло
- ❖ Продане нерухоме майно
- ❖ Відсутність фінансових ресурсів

Будівництво нових квартир

- ❖ Багатоквартирні або індивідуальні будинки
- ❖ Дорогі альтернативи
- ❖ Земельна ділянка та будівельні матеріали (Хорватія)
- ❖ Вибір між отриманням житла чи фінансування для будівництва (Кіпр)
- ❖ Збірні будинки (Кіпр)
- ❖ Самочинно збудовані об'єкти (Грузія)
- ❖ Право на надання житла в об'єктах незавершеного будівництва

Інші варіанти забезпечення житлом

- ❖ Відбудова пошкоджених будинків: будівельні матеріали, внесок ВПО (БіГ)
- ❖ Придбання у приватних власників: субсидії на придбання (Хорватія, Сербія, Грузія)
- ❖ «Компенсація» замість постійного житла (Грузія)

Критерії для надання житла

- ❖ Самого статусу переміщеної особи достатньо/має бути достатньо. Походити з непідконтрольної урядові території та не мати змоги повернутися (Молдова)
- ❖ Надання переваг певним уразливим категоріям: соціально-економічні характеристики, ВПО, які перебувають у центрах колективного проживання
- ❖ Критерії, пов'язані з соціальним статусом та доходами членів сім'ї, кількістю членів сім'ї, часом перебування в місцях організованого проживання (Хорватія)
- ❖ Система балів

Категорії вразливості в системі балів

- ❖ Бідність, побутові умови
- ❖ Статус особи з інвалідністю, вразливі неповнолітні особи, особи похилого віку, інші особи, які потребують фізичного або юридичного захисту
- ❖ Одинокі матері (батьки), розмір сім'ї
- ❖ Статус ветерана війни
- ❖ Особи, які проживають у будівлі, що має суспільне значення
- ❖ Проживання в орендованому житлі або у родичів/друзів без сплати за оренду

Органи, відповідальні за надання

- ❖ Державні установи відповідають за надання житла
- ❖ Місцеві органи влади (Молдова)
- ❖ Житлова комісія: представники різних державних установ, громадських і міжнародних організацій (Грузія)
- ❖ Спеціальні процедури та правила (Сербія, Грузія)

Переваги/недоліки надання постійного житла

- ❖ Інтеграція
- ❖ Розширений доступ до фінансування
- ❖ Кращі побутові умови
- ❖ Соціально-економічні наслідки
- ❖ Висока вартість
- ❖ Тривалі часові рамки
- ❖ Не всі одержувачі отримають однакову допомогу
- ❖ Необхідність у прив'язці до засобів існування
- ❖ Постійне житло та житлова субсидія
 - ❖ Оренда за пільговою ціною (Хорватія)
 - ❖ Субсидована оренда (Кіпр, Грузія, Сербія)

Дякую за увагу!

d.pheikrishvili@idp.gov.ge